

HISTÓRIA-VÖLGY

A térség

Az Aggtelek-Edelény turisztikai desztinációs térség hat statisztikai-tervezési kistérséghez kapcsolódik. Teljes egészében az edelényi kistérséget foglalja magába és ez a kistérség az egész terület 44%-át, a lakosok 31%-át koncentrálna. A nagyobb népességszámú településekkel rendelkező kazincbarcikai és miskolci kistérségben lakik az egész desztinációs terület népességének 22-22%-a, míg a települések 12%-át adó encsi kistérségben csak a lakosok 2,8%-a koncentrálna. A szikszói kistérséghez tartozó falvak minden tekintetben a desztinációs terület 11-13%-át fedik le.

A partnerek

A program megvalósítására első körben a Csereháti Településszövetség összefogásával öt települési önkormányzat (Boldva, Borsodszirák, Szendrő, Komjáti és Hidvérgardó), egy civil szervezet (Szendrőlád), valamint egy vállalkozó (Szinpetri) szövetkezett és adott be pályázatot az ÉMOP-2.1.1. turisztikai attrakciók fejlesztését támogató pályázatára. Ezt a partnerségi kört bővíti további 4 település (Damak, Szalonna, Bódvaszilas, Tornaszentandrás) bemutatóhelyek kialakításával, szakmai segítőként az Aggteleki Nemzeti Park és a Műemlékek Állami Gondnoksága, valamint a közreműködő civil szereplők. Összesen mintegy 30 partner munkálkodik a közös célok elérésén.

A program indokoltága

Az Aggtelek-Edelény turisztikai desztinációs térség minden turisztikai vonzereje ellenére az ország legelmaradottabb területei közé tartozik. A hátrányos helyzet a munkanélküliség kirívóan magas arányában, a népesség elöregedésében, az alacsony iskolai végzettségben, a képzett fiatalok elvándorlásában, a roma népesség 22%-os átlagos, ezen belül egyes településeken 50%-ot meghaladó arányában nyilvánul meg.

A térség - az ország szerves részeként - végigélte, megszenvedte a magyar történelem viharait. Minden korszak itt hagyta lenyomatát és ezek a lenyomatok a térség modernizációban való mérsékelt részvétele következtében – ha rejtve is, de - a mai napig megmaradtak. A megőrzött természeti értékekhez hasonlóan a kulturális örökség elemei is alkalmasak arra, hogy a helyiek és a más térségek lakói számára is ablakot nyissanak a múltba. A térség kiemelkedő kulturális vonzerői közé tartoznak a földvárak, várak, impozáns kolostorok romjai. A boldvai bencés monostor, Szalonna, Tornaszentandrás és Rakacaszend templomai a magyar román kori építészet legjelentősebb alkotásai közé tartoznak. A korabeli gazdaság lehetővé tette számos vidéki kúria, kastély építését. Magyarország legnagyobb kastélyai közé tartozik az edelényi Coburg-L'Hullier kastély barokk épületgyűjtése. Fellelhetők a céhes mesterségek, a hagyományos kisparaszti és uradalmi gazdálkodás emlékei, rekonstruálhatók az elmúlt századok mindennapi életéhez tartozó intézmények, létesítmények, a korabeli öltözetek, a jellemző ételek.

A földrajzi fekvés, a Felvidék és az Alföld közötti összeköttetést biztosító közlekedési útvonalak jelentősége az országhatárokon való szabad átjárással ismét felértékelődik.

A terület tehát kulturális vonzerőkben gazdag. A desztinációs terület 117 településén 20 nemzetközi és 41 országos vonzerő található. Csak 11 olyan település van, ahonnan semmilyen természeti, vagy kulturális vonzerő nem került be a leltárba, de ezeken is létezik valamilyen, a turistáknak bemutatható elem.

Az egész desztinációs terület vonzerőkészletének 57%-a a Bódva-völgy és közvetlen térsége, a História-völgy tervezett magterületére koncentrálna. Ez a szűkebb terület foglalja magába a térség nemzetközi és országos vonzerőinek 95%-át.

Mindezzel együtt is ezek a vonzerők inkább csak a jövőre vonatkoztatva hordoznak lehetőséget magukban, kiforrott turisztikai terméket még nem alkotnak. A kulturális turisztikai kínálat potenciális

elemei is egyelőre egymástól elszigetelve, többnyire csak embrionális állapotban léteznek. A nagyobb településeken is csak éppen hogy elindult a kulturális vonzerők feltárása, az értékek számba vétele, helyenként bemutatása. Szervezett, kiszámítható nyitva tartással és belépőjeggyel rendelkező bemutatóhelyek kezdeményei az egész desztinációs területen 34 helyen, ebből a Bódva-völgy közelségében 20 helyen alakultak ki. Ezek is jelentős részben a hagyományos bemutatótechnikákat alkalmazzák, nem elégték ki a célcsoport felfedező és kalandvágyát, nem nyújtanak semmilyen élményt. Mindemellett semmilyen módon sem kapcsolódnak egymáshoz, hirdetésük is elégtelen. Igazán fontos értékek pedig a turisták elől rejtve maradnak, bemutatásuk nem megoldott.

Az elmúlt években jelentősnek mondható, 1990 óta a térség szálláshelyeinek számát megtízszerező turisztikai fejlesztések a programokra kevésbé koncentráltak. A legnagyobb szenzációt képviselő Aggtelek-Jósvafői Barlang, az edelényi Borsodi Földvár és Tájház, valamint a hangácsi egyháztörténeti gyűjtemény színvonalas kialakítása mellett a bemutatóhelyek választéka nem bővült. A hagyományos gazdálkodás bemutatóhelyei turisztikai programokba beépíthető változatban nem léteznek. A Cserehádi Kézműves Program keretében létrehozott kézműves házak nyitva tartása nem állandó. Túraútvonalak alig, és pihenőhelyek nincsenek kialakítva. Nincsenek tanösvények, az értékeket bemutató táblák. Mára egyértelműen bebizonyosodott, hogy a bemutatóhelyek működtetése és a rendezvények szervezése vállalkozói alapon nem működik, a civil és a közszférának van szerepe ezek biztosításában. Csakúgy, mint a turisztikai marketing szervezésében. 2-3 turisztikai kiadvány van forgalomban és három helyen (Jósvafő, Perkupa, Edelény) működik turisztikai információs iroda.

Ez a „nulla állapot” kedvez a rendszerszemléletű megközelítés kibontakoztatásának és a kínálatfejlesztésben a regionális turisztikai fejlesztési stratégiában megfogalmazott kulturális turisztikai prioritáshoz való csatlakozásnak és a legújabb turisztikai szakmai irányzatok érvényesítésének. Így mindenképp kívánatos a kínálat tematizálása, egy-egy kultúrtörténeti korszakhoz kapcsolódó központi téma komplett, a turizmus minden szegmensére kiterjedő kibontása és a völgy kínálatának egységes, a kulturális sokszínűséget és gazdagságot, a történelmi hangulat, az „időutazás” megélhetőségét, a máshol nem tapasztalható élmény lehetőségének hangsúlyozása.

A program koncepciója

A természeti és történelmi emlékekben gazdag Bódva folyó és mellékvölgyei történelmi örökségét egy komplex turisztikai attrakcióként értelmező programban a főpályázó mellett támogatásban részesülő partnerek által érintett hét és a tematikus úthoz tartozó további 4 települést, mint a História-völgy magterületét fogjuk össze annak érdekében, hogy egy-egy történelmi korhoz kötve, a helyi örökséget és egy-egy helyi terméket a fókuszba állítva megteremtsük a térségbe látogatók számára az adott korból való bepillantás, az „időutazás” élményének megéléséhez a feltételeket. A kívánt hatást a korhű épületek, minden esetben interaktív elemekkel rendelkező kiállítások, az aktív bekapcsolódásra lehetőséget adó programok, rendezvények, a korabeli viseletek, a gasztronómiai specialitások és a megvásárolható ajándéktárgyak egysége biztosítja.

A koncepció szerint a História-völgy az egész Aggtelek-Edelény turisztikai desztinációs térség kulturális turisztikai kínálatának összefogására kiterjeszhető. Sőt a kapcsolódó határon túli részek is bekapcsolhatók.

A program tevékenységei

A program megvalósítása során elvégzendő feladatok és a hozzájuk kapcsolódó közvetlen várható eredmények:

1. Bemutatóhelyek épületének építése, ill. felújítása, rendezvényterek kialakítása
 - 7+4=11 korszerű turisztikai szolgáltatások nyújtására alkalmas, műemléki, vagy műemléki környezetben fekvő épület,
2. Kiállítások összeállítása, interaktív elemek kialakítása
 - 15 történelmi – kulturális témájú kiállítás
3. Turista fogadópontok, tájékoztató és pihenőhelyek kialakítása
 - 4 turisztikai fogadó és pihenő hely (Bódva, Szendrő 2 db, Hidvégardó)
4. História völgy kapujának megépítése

- 2 db, jelképes kapu megépítése Boldván és Hidvégardóban
- 5. Gyalogos túraútvonalak kialakítása
 - történelmi tanösvény az autóval nem járható végpontok között
- 6. Tájékoztatói rendszer kialakítása
 - Települési beköszönő táblák, útbaigazító táblák, tájékoztató táblák, cégtáblák, beruházási táblák
 - Interaktív tájékoztató pontok, honlap, 4 fajta kiadvány, PR film
- 7. A bemutató helyeket és fogadópontokat működtető munkaerő és a kapcsolódó szolgáltatók felkészítése
 - 30 fő, kiállítások üzemeltetésére kiképzett munkatárs
 - 10 db tematikus kulturális turisztikai kínálat kialakítására alkalmas település és a komplex kínálat formálását lehetővé tevő partnerségi körök,
- 8. Térségi turisztikai desztinációs menedzsment létrehozása
- 9. Képzés és közösségi vállalkozás keretében foglalkoztatás
 - Gyógy- és fűszernövény termesztő, hímző, ékszerkészítő, édességkészítő, papírméző, kosztümvarró, szakács, túravezető.

A program eredményei és várható hatásai

Új szolgáltatásként a kialakított bemutatóhelyek kiállításainak vezetővel (személyes vagy írott, ill. hangfelvételes kalauzzal) való megtekintése, műhelymunkákban való részvétel és helyben előállított mintadarabok, emléktárgyak vásárlására való lehetőség biztosítása jelenik meg.

Becsléseink szerint a 15 új bemutatóhelyre évente 60 ezer látogató látogathat el, ami megfelelő díjszabás mellett a rendszer fenntarthatóságához is elegendő, a partnerektől lényeges folyamatos investíciót nem igényel. Közvetlenül 11,5 új munkahelyet teremtünk, melyből 7 a nők, 1 pedig a roma esélyegyenlőségi célcsoportból kerül betöltésre.

A program megvalósításával a térség turizmusból származó jövedelmeit kívánjuk érzékelhető mennyiségben növelni. Részből közvetlenül az előállított szolgáltatások díjbevételeként, de sokkal inkább a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások forgalmának növeléséhez való hozzájárulásunkkal. A turizmus működtetésébe bevont családok számának és fajlagos jövedelmének növelésével közvetlenül, közvetve pedig a helyi piac bővüléséhez kapcsolódó újabb szolgáltatásokon keresztül járulunk hozzá a térségben élők megélhetésének javulásához.

A gazdasági célokon túl a megvalósítás folyamatában, majd a megnövelt turisztikai vonzerők bázisán elinduló új tevékenységek alkalmat nyújtanak a térségi humán erőforrások, elsősorban a kreativitás és a környezettudatos, a helyi értékeket fel- és elismerő gondolkodás széles körű fejlesztésére, amivel további, a térség új fejlődési pályára állásához szükséges gazdasági és társadalmi tevékenységek indukálhatók.

A program költségei és forrásai

A program elszámolható költsége 540.810.128 Ft, amiből a támogatási összeg 465.254.112 Ft. Ez 85,3%-os támogatási intenzitást jelent.

A turisztikai desztinációs menedzsment kialakításához határ menti együttműködésben kívánunk pályázni.

A foglalkoztatási rész megvalósítása TÁMOP forrásból, a leghátrányosabb helyzetű térségek fejlesztési programján belül lehetséges.

A sajtóerőt a partnerek készpénz hozzájárulása, valamint a UNDP-SZMM Cserehat Programja által megítélt 12 millió Ft biztosítja.

A koncepció megvalósulásához szükséges további projektek

A teljes koncepció csakis a helyi vállalkozások, lakosok aktív közreműködésével tud megvalósulni. A fentebb vázolt fejlesztések mellett a bemutatott helyszíneken vállalkozói projektek indítására van szükség az alábbi területeken:

1. A történelmi időket idéző vendéglátóhelyek (étterem, cukrászda, kocsmá) kialakítása
2. A történelmi időket idéző szálláshelyek (panzió, falusi szálláshely) kialakítása
3. A történelmi időket idéző kereskedelmi üzletbelső (vegyesbolt, patika, pékség... kialakítása
4. Közlekedési szolgáltatások (mikrobusz, lovas hintó, kerékpárkölsönző) biztosítása.

A vállalkozói projektekhez pályázati úton szintén támogatás nyerhető. A pályázatok elkészítéséhez a História-völgy program menedzsmentje segítséget nyújt.